

Til Opplæringslovutvalget

Sandnes 19.08.19

Innspill til utvalget ang opplæringsloven § 2-8 og 3-12, Særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter

Når opplæringslovutvalget nå skal legge fram forslag til nytt regelverk innen 1. desember 2019, er det noen forhold knyttet til opplæringsloven § 2-8 og 3-12 en bør vurdere å justere.

Begrepet særskilt norskopplæring

I opplæringsloven § 2-8 og 3-12 er særskilt norskopplæring beskrevet som en rettighet elevene har frem til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk. I formålet til Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter (NOR7-01) står det at en kan velge å gi særskilt norskopplæring ved å tilpasse den ordinære læreplanen i norsk, eller å bruke Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter (NOR7-01). Det betyr at det er opp til den enkelte skole/skoleeier å vurdere hvilken ordning de vil praktisere. Opplæringstilbudet til elevene blir derfor ulikt og har varierende innhold alt etter hvilken skole de går på. Ut fra det som kommer fram hos Utdanningsdirektoratet (2016) ser det ikke ut til at opplæringstilbudet er blitt styrket ved å la skoler ha dette valget.

I det nye lovforslaget vil det trolig være klargjørende for mange rektorer og skoleeiere at det kommer tydelig fram hva som er den pedagogiske hensikten med særskilt norskopplæring. Elever som skal lære et nytt språk har behov for støtte og tilpasning i alle fag når de skal lære norsk. Forståelsen av at minoritetsspråklige elever skal lære norsk knyttet til faget norsk ser ut til å begrense tilpasningen og støtten som elevene har behov for.

Tilstrekkelige ferdigheter i norsk

Mange skoler er usikre på når elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk. Her kan en kanskje se en sammenheng med hvordan skolene har valgt å bruke Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter (NOR7-01). Planen beskriver mål som er relevante for elever når de skal utvikle et andrespråk. Den gir en faglig forståelse av hvilke ferdigheter eleven må utvikle og gir samtidig en beskrivelse om hva som er tilpasset opplæring for elevene og ikke minst en faglig forståelse av når elever har tilstrekkelige ferdigheter i norskspråklige ferdigheter. Skoler som velger vekk denne planen velger samtidig vekk denne faglige støtten og vil trolig være usikre på når elevene har tilstrekkelige ferdigheter.

Fagfornyelsen er godt i gang og reviderte læreplaner blir utarbeidet. Tilpasset opplæring for språklige minoriteter er også en del av dette, og Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er justert og endret for å imøtekomme elevenes opplæringsbehov når de skal utvikle et andrespråk. Om en har kunnskap om andrespråklæring og flerkulturell pedagogikk så ser en at planen ivaretar store deler av det som blir vektlagt innen andrespråklæring. Og slik planen

er utarbeidet vil den gi mulighet for felles pedagogisk og metodisk forankring for skolene, samtidig som den vil være en faglig støtte for lærerne. Planen beskriver språklige, kommunikative og faglige mål som eleven må jobbe mot for å utvikle norskkompetanse. Ved å legge til grunn denne læreplanen vil skolene kunne kvalitetssikre den tilpassa opplæringen som de tilbyr minoritetsspråklige elever. Dette er en tilpasning eleven trenger i alle fag.

I det nye lovforslaget vil det trolig være klargjørende for mange rektorer og skoleeiere at det kommer tydelig fram at tilstrekkelige ferdigheter i norsk står i sammenheng med det begrepet en finner i den reviderte læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter, nemlig norskkompetanse. Dette er en kompetanse som strekker seg lenger enn bare norskfaget.

Om nødvendig

Forskning som blant annet er beskrevet hos Kamil Özerk (2016) viser at elever har stort utbytte av tospråklig fagopplæring og/eller morsmålsopplæring for å ha en raskere forståelse av et nytt andrespråk.

I det nye lovforslaget vil det trolig være klargjørende for mange rektorer og skoleeiere dersom begrepet *om nødvendig* tas bort, siden de aller fleste nyankomne elever helt sikkert vil ha nytte av dette i en oppstartsfase. Hvor lenge eleven har utbytte av tospråklig opplæring må skolene kunne vurdere ut fra den kartleggingen som blir gjort av elevenes utvikling i norskspråklig kompetanse.

En vet at skoler og kommuner kan ha utfordringer med å ansette tospråklige lærere, jf § 2-8 og 3-12, 3. ledd. Men denne utfordringen bør ikke beskrives i en paragraf som handler om rettigheter til minoritetsspråklige elever og bør tas vekk.

Norsk-begrepet i § 2-8 og 3-12

Slik lovverket står i dag kan en ha ulike tolkninger av begrepet norsk, alt etter hvilken forforståelse en legger til grunn i opplæringen. Noen knytter norsk til å handle om faget norsk og læreplanen i norsk (NOR1-05), mens andre knytter norsk til å handle om språket norsk. Kanskje begrepet særskilt norsk skulle vært endret til *norskspråklig kompetanse*? Den reviderte læreplanen i grunnleggende norsk bruker begrepet *norskkompetanse*.

I det nye lovforslaget vil det trolig være klargjørende for mange rektorer og skoleeiere at begrepet *norskkompetanse* blir tilstrekkelig utdypet, siden elevene har behov for tilstrekkelig støtte i sin andrespråklæring gjennom hele skoledagen og ikke bare i noen timer.

Vanlig og ordinær opplæring

I opplæringsloven § 2-8 og 3-12 står det at eleven har rett på særskilt norskopplæring fram til elevene har tilstrekkelige ferdigheter til å følge den *vanlige* opplæringen. I nåværende læreplan i grunnleggende norsk (NOR7-01) brukes begrepet *ordinær*, mens i det reviderte forslaget til læreplan som nå foreligger brukes begrepet *vanlig*. Men hva er *vanlig* opplæring sammenlignet med *ordinær* opplæring? Er innholdet i disse begrepene det samme eller er det noen nyanseforskjeller her?

I det nye lovforslaget vil det trolig være klargjørende for mange rektorer og skoleeiere at likestilte begreper ikke blir brukt om hverandre, men at en finner det samme begrepet i hele lovverket og at begrepene da lettere kan tolkes og praktiseres med samme forståelse.

Enkeltvedtak og opplæringsbehovet til minoritetsspråklige elever

Et enkeltvedtak har blant annet som funksjon at det skal beskrive et opplæringstilbud og rettigheter for elever. Om en ser på malen for enkeltvedtak som Utdanningsdirektoratet har utarbeidet for særskilt språkopplæring, så ser en at særskilt norskopplæring knyttes til norskfaget og defineres som noen timer i uka. Ut fra et andrespråkspedagogisk perspektiv og det opplæringsbehovet mange minoritetsspråklige elevene har, så blir det noe snevert å bare knytte opplæringen til noen timer i uka. Elevene har behov for et helhetlig tilbud der elevene forstår sammenhengen og der språklæring skjer i alle situasjoner. Tilpasset opplæring for minoritetsspråklige elever er beskrevet på Utdanningsdirektoratet sin nettside. Blant annet skriver Kirsten Palm at elevene har behov for aktiviteter som er språk- og fagutviklende, og at lærere bør ha kunnskap om mulighet for å bruke mangfold som ressurs i de ulike fagene (Utdanningsdirektoratet, 2015). Når elever skal utvikle tilstrekkelige norskerferdigheter så handler det om norskspråklig kompetanse som er knyttet til de ulike fagene.

I det nye lovforslaget vil det trolig være klargjørende for mange rektorer og skoleeiere at enkeltvedtak fortsatt har som funksjon å beskrive rettigheter som elevene har. Samtidig må ikke utformingen av vedtakene føre til at tilpasningen elevene får blir snever og knyttet til noen timer i uka. Mange minoritetsspråklige elever har behov for et helhetlig, langvarig og strukturert tilbud og utformingen av enkeltvedtak må bygge opp under et slik tilbud.

Ut fra det vi leser på Opplæringslovutvalget sin nettside ser man at det allerede har vært gjort et grundig arbeid som er godt forankret. Vi håper de overnevnte innspill vil bli tatt med og ser fram til å lese forslaget.

Med vennlig hilsen

Kristi Finnbakk

Rita Veia Voldsund

Rådgivere ved Senter for flerspråklige barn og unge (FBU)

Sandnes kommune

Referanser

Utdanningsdirektoratet. (2016). *Evaluering av særskilt språkopplering og innføringstilbud*. (Sluttrapport). Oslo: Rambøl Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/forskningsrapporter/evaluering-av-sarskilt-sprakopplaring-2016.pdf>.

Utdanningsdirektoratet. (2015). *Tilpasset opplæring og minoritetsspråklige elever*. Skrevet av Kirsten Palm. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/minoritetspraklige/>

Øzerk, K. (2016). *Tospråklig oppvekst og læring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

